

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ  
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**  
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”  
Факультет економічний  
“12” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
“ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ТОВАРНИХ РИНКАХ”**

|                  |                                                                                              |
|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| Галузь знань     | D Бізнес, адміністрування та право                                                           |
| Спеціальність    | D7 Торгівля                                                                                  |
| Освітня програма | Торгівля, підприємництво та логістика                                                        |
| Факультет        | економічний                                                                                  |
| Розробники       | доцент кафедри організації підприємництва та біржової діяльності, к.е.н., доцент Фурса А.В., |

Київ – 2025 р.

## Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Ціноутворення на товарних ринках» спрямована на формування системних знань і практичних навичок з питань ціноутворення в умовах ринкової економіки. У процесі вивчення дисципліни здобувачі освіти опановують сучасні підходи до визначення цінової політики підприємства, методи формування та регулювання цін, а також інструменти аналізу ринкової кон'юнктури. Особлива увага приділяється методологічним засадам ухвалення управлінських рішень у сфері ціноутворення, оцінці впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на рівень цін, вибору ефективних стратегій ціноутворення залежно від типу товарного ринку. Дисципліна сприяє розвитку аналітичного мислення, умінь досліджувати ринок і адаптувати цінову політику до змін конкурентного середовища.

| Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь                  |                                      |          |
|----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|----------|
| Галузь знань                                                                     | D Бізнес, адміністрування та право   |          |
| Спеціальність                                                                    | D7 Торівля                           |          |
| Освітня програма                                                                 | Торівля, підприємництво та логістика |          |
| Освітній ступінь                                                                 | Магістр                              |          |
| Характеристика навчальної дисципліни                                             |                                      |          |
| Вид                                                                              | Вибіркова                            |          |
| Загальна кількість годин                                                         | 120                                  |          |
| Кількість кредитів ECTS                                                          | 4                                    |          |
| Кількість змістових модулів                                                      | 2                                    |          |
| Курсовий проект (робота) (за наявності)                                          | -                                    |          |
| Форма контролю                                                                   | екзамен                              |          |
| Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти |                                      |          |
|                                                                                  | Форма здобуття вищої освіти          |          |
|                                                                                  | денна                                | заочна   |
| Курс (рік підготовки)                                                            | 1-й                                  | —        |
| Семестр                                                                          | 2-й                                  | —        |
| Лекційні заняття                                                                 | 15 год.                              | 8 год.   |
| Практичні, семінарські заняття                                                   | 30 год.                              | 8 год.   |
| Лабораторні заняття                                                              | —                                    | —        |
| Самостійна робота                                                                | 75 год.                              | 104 год. |
| Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти       | 3 год.                               | —        |

### 1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

**Мета:** надати студентам теоретичні знання щодо ціноутворення на товарних ринках, а також практичні навички розрахунків, аналізу та прогнозу видів цін, їх індексів, біржового ціноутворення тощо.

#### Набуття компетентностей:

**інтегральна компетентність (ІК):** здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі торгівлі, підприємництва та логістики, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог.

**загальні компетентності (ІК):**

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

**спеціальні (фахові) компетентності (СК):**

СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких та торговельних структур.

СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій та торговельній діяльності.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК 6. Здатність вирішувати задачі у нестійкому економічному середовищі щодо впливу інтеграційних процесів на реалізацію аграрної торговельної політики, розвиток організованого товарного ринку, підприємництво та торгівлю продовольчими товарами.

**Програмні результати навчання (ПРН):**

ПРН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва і торгівлі та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПРН 7. Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва і торгівлі.

ПРН 8. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких та торговельних структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.

ПРН 10. Вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких і торговельних структур за умов невизначеності та ризиків.

ПРН 12. Вміти визначати тенденції розвитку організованого товарного ринку, підприємництва, торгівлі продовольчими товарами у нестійкому економічному середовищі, пов'язаному з впливом інтеграційних процесів на реалізацію аграрної торговельної політики.

**2. Програма та структура навчальної дисципліни**

| Назви змістових модулів<br>і тем                                              | Кількість годин |            |              |    |     |     |      |              |              |     |     |     |      |  |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----------------|------------|--------------|----|-----|-----|------|--------------|--------------|-----|-----|-----|------|--|
|                                                                               | денна форма     |            |              |    |     |     |      | заочна форма |              |     |     |     |      |  |
|                                                                               | тижні           | усьог<br>о | у тому числі |    |     |     |      | усього       | у тому числі |     |     |     |      |  |
|                                                                               |                 |            | л            | п  | лаб | інд | с.р. |              | л            | п   | лаб | інд | с.р. |  |
| 1                                                                             | 2               | 3          | 4            | 5  | 6   | 7   | 8    | 9            | 10           | 11  | 12  | 13  | 14   |  |
| <b>Модуль 1. Теоретико-методичні засади ціноутворення та його регулювання</b> |                 |            |              |    |     |     |      |              |              |     |     |     |      |  |
| Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення                                       | 1-2             | 4          | 2            | 2  |     |     | 38   | 2            | 1            | 1   |     |     | 52   |  |
| Тема 2. Кон'юнктурні дослідження товарного ринку: основні методи та показники | 2-3             | 4          | 2            | 2  |     |     |      | 2            | 1            | 1   |     |     |      |  |
| Тема 3. Класифікація цін за різними ознаками. Трансфертні ціни                | 3-5             | 6          | 2            | 4  |     |     |      | 2            | 1            | 1   |     |     |      |  |
| Тема 4. Методичні питання ціноутворення                                       | 5-6             | 4          | 1            | 3  |     |     |      | 1            | 0,5          | 0,5 |     |     |      |  |
| Тема 5. Цінова політика держави                                               | 7-8             | 4          | 1            | 3  |     |     |      | 1            | 0,5          | 0,5 |     |     |      |  |
| Разом за модулем 1                                                            |                 | 60         | 8            | 14 |     |     | 38   | 60           | 4            | 4   |     |     | 52   |  |

|                                                                             |       |     |    |    |   |   |    |     |     |     |    |    |     |
|-----------------------------------------------------------------------------|-------|-----|----|----|---|---|----|-----|-----|-----|----|----|-----|
| 1                                                                           | 2     | 3   | 4  | 5  | 6 | 7 | 8  | 9   | 10  | 11  | 12 | 13 | 14  |
| <b>Модуль 2. Організаційно-економічний механізм біржового ціноутворення</b> |       |     |    |    |   |   |    |     |     |     |    |    |     |
| Тема 6. Ціноутворення у зовнішній торгівлі                                  | 8-9   | 5   | 2  | 3  |   |   | 37 | 2   | 1   | 1   |    |    | 52  |
| Тема 7. Організаційні засади діяльності товарної біржі                      | 10-11 | 5   | 2  | 3  |   |   |    | 2   | 1   | 1   |    |    |     |
| Тема 8. Біржове котирування цін                                             | 11-13 | 5   | 1  | 4  |   |   |    | 2   | 1   | 1   |    |    |     |
| Тема 9. Інструментарій управління ціновими ризиками на біржовому ринку      | 13-14 | 4   | 1  | 3  |   |   |    | 1   | 0,5 | 0,5 |    |    |     |
| Тема 10. Використання строкових угод у цінових стратегіях підприємств       | 14-15 | 4   | 1  | 3  |   |   |    | 1   | 0,5 | 0,5 |    |    |     |
| Разом за модулем 2                                                          |       | 60  | 7  | 16 |   |   | 37 | 60  | 4   | 4   |    |    | 52  |
| <b>Усього годин</b>                                                         |       | 120 | 15 | 30 |   |   | 75 | 120 | 8   | 8   |    |    | 104 |

### 3. Теми лекцій

| № з/п | Назва теми                                                           | Кількість годин |
|-------|----------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Теоретичні основи ціноутворення                                      | 2               |
| 2     | Кон'юктурні дослідження товарного ринку: основні методи та показники | 2               |
| 3     | Класифікація цін за різними ознаками. Трансфертні ціни               | 2               |
| 4     | Методичні питання ціноутворення                                      | 1               |
| 5     | Цінова політика держави                                              | 1               |
| 6     | Ціноутворення у зовнішній торгівлі                                   | 2               |
| 7     | Організаційні засади діяльності товарної біржі                       | 2               |
| 8     | Біржове котирування цін                                              | 1               |
| 9     | Інструментарій управління ціновими ризиками на біржовому ринку       | 1               |
| 10    | Використання строкових угод у цінових стратегіях підприємств         | 1               |

### 4. Теми практичних занять

| № з/п | Назва теми                                                           | Кількість годин |
|-------|----------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Теоретичні основи ціноутворення                                      | 2               |
| 2     | Кон'юктурні дослідження товарного ринку: основні методи та показники | 2               |
| 3     | Види цін, їх класифікація та джерела. Трансфертні ціни               | 4               |
| 4     | Методичні питання ціноутворення                                      | 3               |
| 5     | Цінова політика держави                                              | 3               |
| 6     | Ціноутворення у зовнішній торгівлі                                   | 3               |
| 7     | Організаційні засади діяльності товарної біржі                       | 3               |
| 8     | Біржове котирування цін                                              | 4               |
| 9     | Інструментарій управління ціновими ризиками на біржовому ринку       | 3               |
| 10    | Використання строкових угод у цінових стратегіях підприємств         | 3               |

### 5. Теми самостійної роботи

| № з/п | Назва теми                                                   | Кількість годин |
|-------|--------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1     | Теоретико-методичні засади ціноутворення та його регулювання | 38              |
| 2     | Організаційно-економічний механізм біржового ціноутворення   | 37              |

## 6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт,
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.
- екзамен.

## 7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод гейміфікованого навчання.

## 8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

### 8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

| Вид навчальної діяльності                                                     | Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Оцінювання |
|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1                                                                             | 2                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 3          |
| <b>Модуль 1. Теоретико-методичні засади ціноутворення та його регулювання</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |            |
| Практична робота 1.                                                           | ПРН 2, 7, 8, 10, 12. <i>Знати:</i> поняття ціни, її складові, функції, види цін, поняття еластичності; світовий досвід, вітчизняну практику цінової політики держави;<br><i>Вміти:</i> здійснювати розрахунки рівноважної ціни, надлишку та дефіциту на ринку; розрахувати коефіцієнти еластичності та їх інтерпретувати; розраховувати закупівельну, оптову, роздрібну ціну, ціни «франко...»;<br><i>Аналізувати:</i> інформацію, яка висвітлена на інформаційних сайтах; структуру роздрібною ціни, структуру витрат;<br><i>Використовувати:</i> інформацію з відкритих джерел (офіційної статистики, консалтингових агентств) для аналізу рівня цін | <b>10</b>  |
| Практична робота 2.                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>10</b>  |
| Практична робота 3.                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>10</b>  |
| Практична робота 4.                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>10</b>  |
| Практична робота 5.                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>10</b>  |
| Самостійна робота 1.                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>20</b>  |
| Модульна контрольна робота 1.                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>30</b>  |
| <b>Всього за модулем 1</b>                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>100</b> |
| <b>Модуль 2. Організаційно-економічний механізм біржового ціноутворення</b>   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |            |
| Практична робота 6.                                                           | ПРН 2, 7, 8, 10, 12. <i>Знати:</i> організацію біржового ціноутворення; інструментарій управління ціновими ризиками на біржовому ринку; <i>Вміти:</i> здійснити розрахунки цін та планування логістичних витрат, згідно умов поставок ІНКОТЕРМС <i>Аналізувати:</i> структуру                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>10</b>  |
| Практична робота 7.                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>10</b>  |
| Практична робота 8.                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>10</b>  |
| Практична робота 9.                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>10</b>  |
| Практична робота 10.                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>10</b>  |
| Самостійна робота 2.                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <b>20</b>  |

|                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |            |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                               | роздрібної ціни, структуру витрат;<br><i>Розрізняти:</i> цінові тренди на біржовому ринку, прогнозувати їх на перспективу;<br>різні стратегії ціноутворення з використанням строкових угод;<br><i>Застосовувати:</i> набуті знання для здійснення операцій хеджування цінових ризиків на біржовому ринку |            |
| Модульна контрольна робота 2. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>30</b>  |
| <b>Всього за модулем 2</b>    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>100</b> |
| <b>Навчальна робота</b>       | <b><math>(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70</math></b>                                                                                                                                                                                                                                                        |            |
| <b>Екзамен</b>                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>30</b>  |
| <b>Всього за курс</b>         | <b><math>(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100</math></b>                                                                                                                                                                                                                                  |            |

## 8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

| Рейтинг здобувача вищої освіти, бали | Оцінка за національною системою (екзамен) |
|--------------------------------------|-------------------------------------------|
| 90-100                               | відмінно                                  |
| 74-89                                | добре                                     |
| 60-73                                | задовільно                                |
| 0-59                                 | незадовільно                              |

## 8.3. Політика оцінювання

|                                                 |                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Політика щодо дедлайнів та перескладання</b> | Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). |
| <b>Політика щодо академічної доброчесності</b>  | Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу                   |
| <b>Політика щодо відвідування</b>               | Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)     |

## 9. Навчально-методичне забезпечення

- Електронний навчальний курс з дисципліни «Ціноутворення на товарних ринках». URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4193>
- Конспекти лекцій та їх презентація (в електронному вигляді).
- Панкратова Л. Л. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Ціноутворення на біржових ринках», для ОС «Магістр», напрям підготовки: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Київ : НУБіП України, 2020. 28 с.

## 10. Рекомендовані джерела інформації

1. Закон України «Про товарні біржі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text>
2. Закон України «Про ціни і ціноутворення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
3. Інкотермс 2020. Правила Інкотермс: таблиця-підказка. URL: <https://balance.ua/news/post/pravila-inkoterms-tablica-podskazka>
4. Ільчук, М. М., Панкратова Л. Л. Розвиток торгівлі та проблеми в ланцюгах товаропостачання продовольства в Україні. Економіка АПК. № 8. 2020. С. 22-28. URL: <http://www.eapk.org.ua/contents/2020/08/22>
5. Ільчук М. М., Яворська В. О., Радько В. І. Організаційні засади здійснення біржових операцій на біржовому ринку. Інфраструктура ринку. 2021. № 52. URL: [http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/52\\_2021/6.pdf/](http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/52_2021/6.pdf/)
6. Панкратова Л. Л. Грабіна С. М. Цінові позиції української пшениці на світовому ринку. Біоекономіка і аграрний бізнес. Том 11 (4). 2020. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/article/view/15242>
7. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
8. Приходько Д. О. Основи біржової діяльності : підручник. Харків : ФОП Бровін О. В., 2021. 280 с.
9. Солодкий М. О., Ільчук М. М., Яворська В. О. Аналіз і прогнозування біржового ринку : навч. посіб. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2020. 642 с.
10. Фурса А. В. Економічна ефективність вирощування та переробки енергетичної верби. *Енергетична верба: технологія вирощування та використання* : монографія / під заг. ред. д.с.-г.н., професора В. М. Сінченка. Вінниця : ТВОРИ, 2023. С. 264–283, 336–345.
11. Фурса А. В., Бондар В. С., Павліченко М. В. Адаптація бурякоцукрової галузі України до умов лібералізації світового ринку. *Аграрна політика України в умовах глобальних викликів* : матеріали доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23-24 верес. 2021 р. / За заг. ред.: Діброва А. Д. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2021. С. 194–196.
12. Фурса А. В, Гореленко В. І. Створення кластерів на базі цукрових заводів в складі об'єднаних територіальних громад. *Агробізнес 2023: рік в умовах воєнного стану* : [Електронний ресурс] : Зб. Всеукр. наук. конф., м. Київ, 19 квіт. 2023 р. Київ : КНЕУ, 2023. С. 79–81.
13. Якубовська Н. Маркетингове ціноутворення: навч. посіб. Рівне : О. Зень, 2023. 127 с.
14. Dibrova A., Pankratova L., Cheban I. Simulation of agricultural policy scenarios using the AGMEMOD model. *CEUR Workshop Proceedings, 2020, Vol-2732*, p. 471-486. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2732/20200471.pdf>
15. Pankratova L., Paientko T., Lysenko Y. Using Trading System Consolidated Models in Stock Exchange Price Forecasting. *Communications in Computer and Information Science, 2020, 1175 CCIS*, с. 364-391.

16. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.  
URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
17. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України.  
URL: <https://mof.gov.ua/uk>
18. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики і продовольства.  
URL: [www.minagro.gov.ua](http://www.minagro.gov.ua)
19. Офіційний веб-сайт Газети «Урядовий кур'єр».  
URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/>
20. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL:  
/ <http://www.ukrstat.gov.ua>
21. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL:  
/ <https://bank.gov.ua/>
22. Офіційний веб-сайт Barchart. URL: <https://www.barchart.com/>
23. Офіційний веб-сайт Української біржі. URL: [www.ux.ua](http://www.ux.ua)
24. Офіційний веб-сайт CME-group. URL: [www.cmegroup.com](http://www.cmegroup.com)
25. Офіційний веб-сайт Аграрної біржі. URL: [www.agrex.gov.ua](http://www.agrex.gov.ua)
26. Офіційний веб-сайт УкрАгроКонсалт. URL:  
<http://www.ukragroconsult.com>